

MACHIAVELLIPRIJS 2007, JURYRAPPORT NEELIE KROES

Uitgesproken door Marja Wagenaar, voorzitter van de Stichting Machiavelli,
Den Haag 29-01-2008, 18.00 uur.

Ooit was overheidscommunicatie een neutraal instrument. Maar het jaar 2007 was het jaar waarin overheidscommunicatie definitief werd vereenzelvigd met de politieke public relations van een kabinet. De drie coalitiepartijen CDA, PvdA en Christenunie, die in 2007 gezamenlijk aantraden, begonnen een politieke campagne die in Nederland nog nooit buiten verkiezingstijd was vertoond. Het kabinet ging honderd dagen met bussen het land in om te praten met burgers voordat het definitief zijn plannen zou presenteren. Dat laatste gebeurde daarna in het Catshuis en niet in de Tweede Kamer.

En ook die bijeenkomst in het Catshuis werd weer een unieke gebeurtenis. Niet alleen vanwege de veelkleurige brochure die in de plaats was gekomen van een saaie brief aan de Kamer. Maar vooral vanwege de inzet van alle mogelijke middelen tot en met de speciaal vervaardigde decorstukken op de achtergrond (bijna alsof je bij Ivo van Hove in het theater zat). De oppositie in de Kamer morde nog wat, maar kon niet tegenhouden dat vorm in de Nederlandse politiek definitief net zo belangrijk was geworden als inhoud.

De oppositie bleef ook niet onbesproken. Met een aanhoudende reeks provocaties wist oppositieleider Geert Wilders zich steeds in het middelpunt van de belangstelling te manoeuvreren. Het leverde hem uiteindelijk de titel 'politicus van het jaar' op. Vanuit het oogpunt van 'ambachtelijkheid' valt daar zeker wat voor te zeggen. Maar de vraag is relevant of vooral de vertegenwoordigers van regeringspartijen zich genoeg hebben ingespannen om met Wilders in debat te gaan. En media zullen zich moeten afvragen of zij werkelijk niet in staat zijn om aan de schijnbare dwang van de politieke hype te ontkomen. Of het nou om uitspraken van Wilders gaat of om hele andere zaken. Terwijl het aantal media nog steeds groeit, neemt de diversiteit in de berichtgeving af.

In 2007 ging het ook weer over de Europese Grondwet. Die was intussen een grondwettelijk verdrag geworden. Kabinet en regeringspartijen bleken honderd dagen luisteren in het land wel weer genoeg te vinden en wensten geen nieuw referendum over het verdrag. Natuurlijk hebben de politieke partijen die destijds het 'nee' steunden hier verontwaardigd op gereageerd. En daar zijn ook zeker argumenten voor aan te voeren.

Maar feit is wel dat sinds het kabinet besloot geen nieuw referendum te houden er geen brede beweging is opgestaan om zich tegen dit besluit te verzetten. En dat is ook begrijpelijk want Europa blijft voor veel mensen een abstractie die slechts verzet oproept wanneer zij wordt gevuld met negatieve emoties over bijvoorbeeld de euro of een verondersteld verlies aan Nederlandse soevereiniteit.

Wat ook de mening is over de toekomstige vormgeving van de Europese Unie, er bestaat brede consensus over het feit dat de toekomst van Nederland ligt in Europa. Dat kan alleen goed gaan als Europa of 'Brussel' voor Nederlandse burgers net zo concreet wordt als 'Den Haag' of de gemeentepolitiek. Daarvoor zijn in Europa politici nodig die bereid en in staat zijn om moedig en helder het Europees beleid te personifiëren. En aan te geven wat hun beslissingen concreet voor burgers betekenen.

De Machiavelliprijs gaat dit jaar naar een Europees politica die de uitzonderlijke gave heeft consequent buitengewoon helder te communiceren. Zonder aan de inhoud van de boodschap afbreuk te hoeven doen. Of in oppervlakkig en gemakzuchtig populisme te vervallen.

Onafhankelijkheid en duidelijkheid lopen als een rode draad door haar carrière. Al in haar politieke beginjaren als staatssecretaris en minister van Verkeer en Waterstaat in Nederland, en nu weer in haar werk als eurocommissaris. De Machiavelliprijs 2007 gaat naar eurocommissaris Neelie Kroes, omdat zij – op een complex gebied als mededingingsrecht - onafhankelijkheid en duidelijkheid tot leidraad van haar functioneren heeft gemaakt. Verinnerlijkt zelfs, zou ik bijna zeggen.

Binnen het segment vooraanstaande Nederlandse politici vormt Neelie Kroes een eenzame uitzondering als het gaat om een onafhankelijke en duidelijke opstelling. Zonder een zweem van populisme. En dat is in deze tijd helaas uniek. Het lijkt vandaag de dag wel of alleen nog populisme, of in ieder geval een gelikte pr-aanpak, politieke populariteit kunnen bewerkstelligen.

Op het gebied waarvoor u verantwoordelijk bent – de Europese mededingingsregels - is dat per definitie onmogelijk. Meer dan op andere terreinen kijken advocaten en rechters met iedere punt en komma mee. Maar dat weerhoudt u er niet van om de gevolgen van uw beslissingen voor het dagelijks leven of de dagelijkse portemonnee van Europese burgers in alledaagse termen kenbaar te maken. Nadat u Microsoft op de knieën had gekregen, maakte u duidelijk dat de consument de inzet was geweest van dit titanengevecht en dat de consument er de vruchten van zou plukken.

In 2005 hadden we in Nederland een referendum over de Europese Grondwet. Wat toen – en trouwens ook daarna niet – tijdens een intensieve en kostbare referendumcampagne geen enkele Nederlandse politicus is gelukt, lukt u bijna vanzelfsprekend. Namelijk de positieve betekenis van Europa, haar instellingen, haar regelgeving en haar vertegenwoordigers, voor de Nederlandse consument duidelijk te maken. Niet vanuit angst, iedereen herinnert zich nog wel de uitspraak van een Nederlandse minister uit die tijd dat bij een Nederlands ‘nee’ het licht zou uitgaan....Ook niet vanuit machtspolitiek, namelijk dat Nederland, dat wil zeggen Nederlandse politici, dan niet meer mee zouden tellen...Maar zuiver vanuit uw onafhankelijke opstelling in uw dagelijkse rol als eurocommissaris.

Die onafhankelijkheid – ik zei het al eerder - loopt als een rode draad door uw carrière. Ook al toen u hier in Nederland in de jaren tachtig minister van Verkeer en Waterstaat was. U was ook nooit bang om mensen tegen de schenen te schoppen. Onze prijswinnaar van twee jaar geleden, prof. mr. Pieter van Vollenhoven, die zich ook in die tijd met veiligheid bezighield, werd door u vergeleken met een terriër. Waaraan u toevoegde dat dat nou net niet uw lievelingshondje was!

Tijdens uw ministerschap zat u verder ook niet om duidelijke taal verlegen. Uw uitdrukkingen – zoals ik citeer ‘bij de wilde spinnen af’ - waren legendarisch. Maar meer nog speelde ook hier uw onafhankelijkheid een grote rol. U verraste uw politieke vrienden – in de VVD-fractie - en uw politieke vijanden met een onverbloemde en onverwachte keuze voor het milieu bij de val van het tweede kabinet-Lubbers in 1989. U sprak zelf van een ‘beking’ en was niet bang om een politieke draai te maken. Zelfs niet als dat de val van een kabinet tot gevolg zou hebben.

Intussen bent u ook uitgegroeid tot een voorbeeldfunctie voor jonge vrouwen. De combinatie van een onafhankelijke opstelling, de keuze voor hard werken en het duidelijk overbrengen waar je mee bezig bent inspireert velen. Het feit dat u Ayaan Hirsi Ali in de Nederlandse politiek heeft geïntroduceerd mag hier niet onvermeld blijven. Daarmee werd een platform gecreëerd voor een uitzonderlijk

persoon. Haar ideeën, opvattingen en analyses konden vervolgens ook internationaal op veel belangstelling en ook instemming rekenen. Nederland heeft Ayaan nooit kunnen dragen, maar u bleef trouw.

Uw onafhankelijkheid door de jaren heen heeft ongetwijfeld bijgedragen aan uw benoeming op juist deze portefeuille, die van marktmeester. Toch kreeg u bij uw benoeming niet van iedereen, en zeker niet hier in Nederland, zelfs maar het voordeel van de twijfel. Inmiddels heeft u – door gewoon uw werk te gaan doen op uw eigen wijze: namelijk standvastig, duidelijk en niet bang voor risico's - een internationale erkenning voor uw werk verworven. En wel van een zodanige omvang dat geen enkele Nederlandse politicus met internationale aspiraties daar het komende decennium aan zal kunnen tippen! Stikjaloers zijn ze vast dat u uw hoofd niet alleen boven het Nederlandse, maar ook ver boven het Europese maaiveld heeft weten uit te steken.

Al twintig jaar geleden, in 1988, werd u door de Financial Times uitgeroepen tot machtigste vrouw van Nederland. Sindsdien bent u mondiaal gegaan. Wereldwijd is er erkenning voor uw optreden. Op de jaarlijkse lijstjes van Forbes scoort u keer op keer hoog. Op de lijst 'Women to Watch' van de Wall Street Journal staat u op de derde plaats als machtigste vrouw van Europa.

De Stichting Machiavelli stelt het zeer op prijs dat we aan de erkenning van uw werk, de erkenning van het unieke karakter van uw optreden, juist ook hier in Nederland, een bescheiden bijdrage mogen leveren. Ik wil u dan ook vragen de Machiavelliprijs 2007 in ontvangst te nemen.